

KMP.571.58.2014.KG

**Raport przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji
z wizytacji w Areszcie Śledczym w Krakowie Podgórzu
(Wyciąg)**

1. Wstęp

Na podstawie artykułu 19 *Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku z dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz działając z upoważnienia Rzecznika Praw Obywatelskich, w dniach 17-18 marca 2014 r., do Aresztu Śledczego w Krakowie Podgórzu (zwanego dalej Aresztem lub jednostką) udali się przedstawiciele Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji* (zwanego dalej: KMP lub Mechanizmem): Dorota Krzysztoń (kryminolog), Przemysław Kazimirski, Marcin Kusy (prawnicy) oraz Karolina Goral (pedagog resocjalizacyjny).

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji sprawdzili na miejscu sposób traktowania osadzonych, w szczególności pod względem ich ochrony przed torturami oraz innym okrutnym, niehumanitarnym lub poniżającym traktowaniem albo karaniem.

W ramach wizytacji wykonano następujące czynności:

- przeprowadzono rozmowę z por. Arkadiuszem Sujeckim – zastępcą dyrektora Aresztu;
- dokonano oglądu pomieszczeń w oddziałach mieszkalnych, w tym: celi zabezpieczającej, celi izolacyjnej, wybranych losowo cel mieszkalnych, świetlicy, izby chorych, gabinetów terapeutycznych;
- przeprowadzono ogląd sal widzeń, pokoi przesłuchań, łaźni, magazynów, placów spacerowych, kaplicy, ambulatorium, pomieszczenia radiowęzła i biblioteki;
- przeprowadzono w czasie wizytacji cel mieszkalnych i innych pomieszczeń rozmowy z tymczasowo aresztowanymi, skazanymi oraz pracownikami jednostki;
- przeprowadzono na osobności indywidualne rozmowy z wybranymi osadzonymi;
- przeanalizowano następującą dokumentację: losowo wybrane akta osób tymczasowo aresztowanych oraz skazanych, decyzje dyrektora Aresztu dotyczące

umieszczenia osadzonych w warunkach poniżej 3 m² przypadających na osadzonego, protokoły z odpraw kierownictwa jednostki.

W trakcie wizytacji wykonano dokumentację fotograficzną oraz użyto dalmierza i urządzenia wielofunkcyjnego m.in. do pomiaru oświetlenia.

Pracownicy Krajowego Mechanizmu Prewencji poinformowali zastępcę dyrektora Aresztu o ustaleniach dokonanych w ramach powyższych czynności, a także wysłuchali jego uwag i wyjaśnień.

Ponadto po zakończeniu wizytacji przeanalizowano dokumentację oraz sporządzone na wniosek pracowników KMP informacje związane z funkcjonowaniem jednostki.

2. Charakterystyka jednostki

Pojemność Aresztu Śledczego w Krakowie Podgórzu wynosi 207 miejsc. W dniu wizytacji faktycznie przebywało w nim 194 osadzonych: 84 tymczasowo aresztowanych, 109 skazanych oraz 1 ukarany. W jednostce funkcjonuje jeden oddział penitencjarny, w skład którego wchodzi trzy oddziały mieszkalne: oddział I przeznaczony dla tymczasowo aresztowanych, oddział II dla tymczasowo aresztowanych i skazanych (dwie cele) oraz oddział III dla skazanych młodocianych i odbywających karę po raz pierwszy w zakładzie typu półotwartego i zamkniętego. W ramach oddziału III zorganizowano także oddział terapeutyczny dla uzależnionych od alkoholu¹.

3. Personel penitencjarny

W dziale penitencjarnym zatrudnionych jest 9 osób – kierownik, 7 wychowawców (w tym wychowawca do spraw kulturalno-oświatowych oraz wychowawca ds. pomocy postpenitencjarnej i biblioteki) oraz 1 psycholog ogólnopenitencjarny. Średnia liczba osadzonych na wychowawcę wynosi 30 osób, co w ocenie pracowników KMP należy ocenić pozytywnie. Z kolei na psychologa przypada 158 osadzonych. Mimo, iż zachowane są w tym zakresie normy wskazane w przepisach wewnętrznych Służby Więziennej², to jednak wizytujący zalecają rozważenie zatrudnienia do działu penitencjarnego dodatkowego psychologa. Może być to szczególnie korzystne w sytuacji

¹Skazani odbywający karę w zakładzie typu zamkniętego kierowani są do wizytowanej jednostki wyłącznie na terapie, przebywają wówczas w warunkach oddziału półotwartego.

²Zgodnie z uzasadnieniem do Instrukcji Nr 2/12 Dyrektora Generalnego Służby Więziennej z dnia 29 lutego 2012 r. w sprawie tworzenia i organizacji oddziałów penitencjarnych w zakładach karnych i aresztach śledczych (dalej: Instrukcja) w celu osiągnięcia standardów pracy penitencjarnej, na jednego psychologa penitencjarnego powinno przypadać 200 osadzonych.

nieobecności osoby obecnie zatrudnionej na tym stanowisku. Z informacji uzyskanej od dyrektora wynika, że w razie nieobecności psychologa zastępuje go funkcjonariusz z działu terapeutycznego, legitymujący się wykształceniem psychologicznym. Zdaniem wizytujących rozwiązanie to jednak nie jest wystarczające, gdyż wiąże się z czasowym wyłączeniem danego terapeuty z prowadzenia terapii ze skazanymi uzależnionymi. Ponadto zgodnie z przekazaną wizytującym informacją psycholog ogólnopentencjarny nie ma zapewnionej superwizji. W związku z tym warto zauważyć, iż przy tego typu obciążającej psychicznie pracy zapewnienie superwizji wydaje się niezbędne jako czynnik z jednej strony zabezpieczający psychologa, z drugiej zaś znacznie zwiększający efektywność jego pracy.

Analiza dokumentacji dotyczącej szkolenia kadry Aresztu wykazała, iż funkcjonariusze działu penitencjarnego w 2013 r. uczestniczyli w 11 szkoleniach wewnętrznych, a w 2014 r. zaplanowano ich 10. Obejmowały one m.in. kwestie zasad konstruowania diagnozy dla skazanych, obowiązki wychowawcy w trakcie pełnienia dyżuru w dni wolne od pracy, realizację modułu penitencjarnego NoeNet, podstawowe formy pomocy postpenitencjarnej udzielanej skazanym i tymczasowo aresztowanym. Dla funkcjonariuszy ochrony natomiast zorganizowano w 2013 r. 14 szkoleń wewnętrznych, a w bieżącym roku zaplanowano 15 takich szkoleń. Tematy poruszane na powyższych szkoleniach dotyczyły m.in. stosowania środków przymusu bezpośredniego, postępowania funkcjonariuszy w przypadku wystąpienia zdarzenia nadzwyczajnego, udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej, działań ochronnych podejmowanych w czasie zagrożenia bezpieczeństwa jednostki organizacyjnej SW.

Ponadto wybrani funkcjonariusze działu penitencjarnego (po jednej osobie na szkolenie) uczestniczyli w szkoleniach zewnętrznych takich jak: artterapia, ekologia, organizacja pomocy postpenitencjarnej, przeciwdziałanie bezrobociu, trening umiejętności psychospołecznych, grupowe programy resocjalizacyjne, praca z grupą. Funkcjonariusze działu ochrony z kolei uczestniczyli w zewnętrznym szkoleniu z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej (9 osób) oraz specjalistycznym szkoleniu rozwoju umiejętności radzenia sobie ze stresem (1 osoba). W 2014 r. zaplanowano udział 6 osób (po 3 z działów ochrony i penitencjarnym) w kursie nauki języka angielskiego. Przedstawiciele KMP pozytywnie oceniają powyższą ofertę szkoleniową i zalecają w tym miejscu objęcie większej liczby funkcjonariuszy pracujących w bezpośrednim kontakcie z osadzonymi wskazanymi wyżej szkoleniami tj. z zakresu pierwszej pomocy przedmedycznej, przeciwdziałaniu wypaleniu zawodowemu, radzeniu sobie ze stresem,

agresją, umiejętności psychospołecznych, praw osób pozbawionych wolności etc. Powyższe zalecenie uzasadniają Standardy Europejskiego Komitetu Zapobiegania Torturom (patrz: Fragment Drugiego Sprawozdania Ogólnego [CPT/Inf (92) 3] dot. szkoleń funkcjonariuszy służb porządku publicznego), które wskazują, że nie ma lepszej gwarancji przeciwko złemu traktowaniu osoby pozbawionej wolności, niż dobrze wyszkolony funkcjonariusz Policji czy Służby Więziennej.

Zgodnie z przekazanymi informacjami w analizowanym okresie, tj. 2013 r. i 2014 r. do dnia wizytacji, było prowadzone jedno postępowanie dyscyplinarne związane z podejrzeniem popełnienia przez funkcjonariusza czynu sprzecznego ze złożonym ślubowaniem, nie przestrzegania przepisów prawa, a także naruszenia zasad godzących w dobre imię Służby Więziennej. W dniu wizytacji czynności wyjaśniające w tej kwestii jeszcze trwały. Przeciwko funkcjonariuszom wizytowanej jednostki w ww. okresie nie toczyły się żadne postępowania sądowe.

4. Warunki bytowe

Jak wskazano w pkt 2 Raportu, w Areszcie wyodrębniono 3 oddziały mieszkalne. Wielkość cel jest zróżnicowana – od cel czteroosobowych do trzynastoosobowych. Warunki bytowe panujące w celach należy określić jako dobre, szczególnie w oddziałach I i II ze względu na zabudowane kąpiki sanitarne z zamontowanymi w nich natryskami. Do wszystkich cel doprowadzona jest ciepła woda, która jest dostępna w określonych porach. Podkreślenia wymaga fakt, iż w wizytowanej jednostce cele mieszkalne wyposażono w większości w łóżka piętrowe z zabezpieczeniami oraz drabinkami umożliwiającymi dostęp na górny poziom. W celach, w których łóżka nie posiadają zabezpieczeń, trwa ich wymiana w miarę posiadanych środków finansowych. Rzeczy osobiste osadzeni przechowują w plastikowych skrzynkach pod łóżkami. Wizytujący pozytywnie ocenili wypożyczanie osadzonym czajników skarbowych oraz telewizorów.

Z informacji przekazanych przez zastępcę dyrektora i kierownika działu kwatermistrzowskiego wynika, że w latach 2014 i 2015 zaplanowano m.in. odnowienie powłoki malarskich wybranych cel, malowanie okratowania placów spacerowych, wymianę części szafek więziennych oraz łóżek osadzonych oraz wyposażenie pozostałych w drabinki i bariery. Ponadto w planach inwestycyjnych uwzględniono kompleksowy remont cel mieszkalnych oddziału III, w ramach którego planowana jest pełna zabudowa kąpoków sanitarnych wraz z zamontowaniem w nich pryszniczy. Realizacja powyższego przedsięwzięcia jest uzależniona jednakże od przyznanych przez Okręgowy Inspektorat

Służby Więziennej w Krakowie środków finansowych. Przedstawiciele KMP popierają starania dyrektora Aresztu mające na celu zabudowę kąpoków sanitarnych w oddziale III. Obecny stan tychże kąpoków stanowi bowiem naruszenie Reguły 19.3. Europejskich Reguł Więziennych, cyt.: *więźniowie mają bezpośredni dostęp do pomieszczeń sanitarnych, które są higieniczne i respektują prywatność* [Rec(2006)2]. Podobnie przyjęto we Wzorcowych Regułach Minimum Postępowania z Więźniami (Nowy Jork 1984), w Regule 12 stanowiąc: *Instaluje się odpowiednie urządzenia sanitarne, umożliwiające każdemu więźniowi załatwienie potrzeby fizjologicznej w każdym czasie, w czystych i przyzwoitych warunkach*. Przywołane powyżej standardy międzynarodowe uznawane są za pewne minimum warunków uznawanych za możliwe do przyjęcia przez państwa członkowskie Rady Europy oraz Narody Zjednoczone. Ponadto warto przypomnieć, iż zgodnie z linią orzecniczą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (zob. wyrok z dnia 19 kwietnia 2001 r., ETPC 28524/95) oraz mając na uwadze zalecenia CPT, korzystanie z otwartego kąpoka sanitarnego w sytuacji, gdy w celi przebywa więcej niż jeden osadzony, może zostać uznane za poniżające traktowanie. Ponadto w ocenie wizytujących konieczne jest również zamontowanie przesłony w kąpoku sanitarnym celi izolacyjnej, która jest celą jednoosobową. Mimo, że kamera zamontowana w celi posiada funkcje maskujące intymnych narządów ciała, to jednak kąpok umieszczony jest na wprost drzwi i wizjera, zatem nie można uznać, że osadzony umieszczony w tej celi ma zagwarantowaną prywatność i intymność podczas załatwiania potrzeb fizjologicznych.

Wizytujący zwrócili również uwagę, iż cele kilkunastoosobowe wyposażono jedynie w jeden kąpok sanitarny. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji, pomimo że przepisy krajowe nie określają maksymalnej pojemności cel mieszkalnych w jednostkach penitencjarnych, to jednak odwołując się do ogólnych zasad wynikających przede wszystkim z aktów prawa międzynarodowego należy stwierdzić, iż warunki sanitarno-higieniczne panujące w celach mieszkalnych kilkunastoosobowych nie zapewniają standardów minimalnych, tak aby można było mówić o poszanowaniu praw i godności przebywających w nich osób.

Podobne stanowisko wyraził Komitet Zapobiegania Torturom (dalej CPT), które zawarł w Jedenastym Sprawozdaniu Ogólnym [CPT/Inf (2001) 16]: *W wielu krajach wizytowanych przez Komitet, zwłaszcza w Europie Środkowej i Wschodniej, osadzonych często umieszcza się w celach wieloosobowych, w których koncentruje się całość lub większa część życia codziennego, tj. sen i aktywność dzienna, włącznie z higieną osobistą. Komitet zgłasza zastrzeżenia do samej idei takiego kwaterowania osadzonych*

w zamkniętych zakładach karnych. Zastrzeżenia te są tym większe, gdy w omawianych celach panuje znaczne zatłoczenie i niezdrowe warunki. Rzecz jasna, kwaterowanie w dużych celach wieloosobowych może być w pewnych krajach determinowane różnymi czynnikami, w tym kulturowymi. Tym niemniej na temat cel, w których żyją i śpią dziesiątki osadzonych razem, można powiedzieć więcej złego niż dobrego. Duże cele wieloosobowe nieodłącznie wiążą się z brakiem prywatności życia codziennego osadzonych. Ponadto istnieje wysokie ryzyko zastraszenia i przemocy. Cele wieloosobowe sprzyjają rozwojowi subkultur przestępczych i ułatwiają utrzymanie spójności takich organizacji. Utrudniają także – jeśli nie uniemożliwiają – sprawowanie właściwej kontroli przez personel penitencjarny; ściślej rzecz ujmując, w razie niepokojów w zakładzie karnym trudno uniknąć zaangażowania pomocy o znacznej sile. W systemie dużych cel wieloosobowych właściwe kwaterowanie poszczególnych osadzonych, oparte na indywidualnej ocenie ryzyka i potrzeb, staje się zadaniem prawie niemożliwym. Wskazane wyżej problemy zwiększają się jeszcze, gdy przekroczono rozsądny poziom zapelnienia tych cel; poza tym w takiej sytuacji łatwiej o **znaczne pogorszenie panujących warunków na skutek przeciążenia wspólnych urządzeń, takich jak umywalki czy toalety, a także niewystarczającej wentylacji.**

W ocenie przedstawicieli Mechanizmu wyodrębnienie jednej toalety dla kilkunastu osób nie umożliwia osobie pozbawionej wolności załatwienia potrzeby fizjologicznej w każdym czasie, co więcej może stanowić źródło konfliktów między współosadzonymi. Trudno też zgodzić się, iż wszystkim osadzonym przebywającym w jednostce zapewniono równe prawo dostępu do urządzeń sanitarnych, skoro w jednej z cel przypada jedna toaleta na 4 osoby, w innej zaś jedna na 13 osadzonych. Do dużego przeciążenia urządzeń sanitarnych dochodzi szczególnie w godzinach rannych, co powoduje, że część osadzonych zmuszona jest do długiego oczekiwania na możliwość skorzystania z toalety.

Zastrzeżenia przedstawicieli Mechanizmu budzą ponadto zamontowane w celach kraty kosztowe. Ograniczają one przestrzeń w celi, wymuszając ustawienie łóżek osadzonych bardzo blisko siebie, bez możliwości przejścia między nimi. Powyższe nie gwarantuje osadzonym prywatności i intymności. Dużą niedogodnością są również zamontowane w oknach blendy, które powodują, że osadzeni nie mają dostępu do oświetlenia naturalnego, korzystają wyłącznie ze światła sztucznego. Europejskie Reguły Więzienne (Rekomendacje Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych) stanowią, że *pomieszczenia dla więźniów,*

a w szczególności sypialnie respektują ludzką **godność** i na ile to możliwe **prywatność** oraz spełniają wymogi zdrowotne i higieniczne, przy czym właściwą uwagę przykładają do ich warunków klimatycznych oraz w szczególności objętości kubicznej, rozsądnej powierzchni, **oświetlenia**, ogrzewania oraz wentylacji (Reguła 18.1). Osadzeni również bardzo często podnosili opisany problem w rozmowach z pracownikami Mechanizmu. Wizytujący zalecają rozważenie demontażu krat koszowych oraz zmianę zabezpieczeń w oknach cel, w taki sposób, aby osadzeni mieli dostęp do naturalnego światła.

Wizytujący zwrócili również uwagę, iż w łaźni nie zostały wyodrębnione stanowiska prysznicowe. Powyższe w ocenie pracowników KMP narusza prawo osadzonych do intymności, dlatego wizytujący zalecają zamontowywanie przegród/ścianek między poszczególnymi natryskami.

Kąpiel osadzonych odbywa się raz w tygodniu, co stanowi minimum określone w normach krajowych. Powyższe dotyczy zarówno osadzonych korzystających z łaźni, jak i posiadających prysznice w celach mieszkalnych. Niezrozumiałe jest dla wizytujących wprowadzenia powyższego ograniczenia w sytuacji, gdy jednostka dysponuje infrastrukturą umożliwiającą codzienną kąpiel osadzonych w celach. Ponadto dostarczanie ciepłej wody do natrysków w kąciakach sanitarnych tylko raz w tygodniu, przy jednoczesnym stałym dostępie do ciepłej wody w kranie w tychże celach wydaje się być bezcelowym i nieuzasadnionym ograniczeniem. Warto w tym miejscu podkreślić, że zgodnie z regułą 19.4 Europejskich Reguł Więziennych, **każdy więzień powinien mieć prawo wykąpać się lub wziąć prysznic, jeśli to możliwe, codziennie**, lecz przynajmniej dwa razy w tygodniu (a w razie potrzeby częściej) w interesie ogólnej higieny. Można także przytoczyć orzeczenie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wydane w sprawie Ananyev i inni przeciwko Rosji, w którym Trybunał zauważył, że prawdziwie ludzkie środowisko nie jest możliwe bez łatwego dostępu do toalety czy możliwości utrzymania swego ciała w czystości. Trybunał często stwierdzał, że czas na wzięcie prysznica, zwykle przyznawany więźniom w aresztach śledczych w Rosji, ograniczony do 15 – 20 minut raz w tygodniu, był oczywiście niewystarczający do zachowania właściwej higieny ciała [orzeczenie w trybie wyroku pilotażowego – 10 stycznia 2012 r., Izba (Sekcja I), skargi nr 42525/07 i 60800/08]. Przedstawiciele Mechanizmu również stoją na stanowisku, że możliwość kąpieli raz na tydzień jest niewystarczająca do utrzymania należytej higieny, w związku z czym formułują zalecenie zwiększenia częstotliwości kąpieli dla osadzonych mężczyzn, korzystających z łaźni jednostki oraz codzienne włączanie ciepłej wody w prysznicach cel oddziałów I i II. W piśmie z dnia 10

września 2013 r. o sygnaturze D-072-232/13 skierowanym do Dyrektora Zespołu *Krajowy Mechanizm Prewencji* także Dyrektor Narodowego Instytutu Zdrowia Publicznego – Państwowego Zakładu Higieny dostrzegł konieczność zwiększenia liczby kąpieli dla osadzonych.

Osadzeni mogą zamawiać z kantyny artykuły żywnościowe i wyroby tytoniowe oraz artykuły osobistego użytku w każdy roboczy wtorek miesiąca. Wydawanie zamówionych towarów następuje do 3 dni od momentu złożenia zamówienia.

Na terenie Aresztu znajdują się 2, wyposażone w ławki i zadaszenia, place spacerowe. Na jednym placu zamontowano tablicę i obręcz do koszykówki, jednakże ze względu na niewielką powierzchnię placu i zniszczoną nawierzchnię trudno rozgrywać na nim mecze. Wizytujący negatywnie oceniają warunki do spacerów zapewnione osadzonym. Place są małe, obudowane z każdej strony kratą pokrytą blachą i jak wskazano wyżej, mają zniszczone nawierzchnie. Wyglądają bardzo zniechęcająco i przygnębiająco. Pracownicy KMP zalecają podjęcie działań zmierzających do poprawy warunków na placach spacerowych.

a) Dostosowanie jednostki do potrzeb osób z niepełnosprawnością

Istotnym zagadnieniem badanym podczas wizytacji miejsc detencji jest także dostosowanie danej jednostki do potrzeb osób z niepełnosprawnością. Należy zaznaczyć, iż wizytowana jednostka nie jest w ogóle przystosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnością lub obniżoną sprawnością fizyczną. W związku z powyższym należy wskazać, że zgodnie z przyjętą w dniu 1 sierpnia 1997 r. przez Sejm RP *Kartą Praw Osób Niepełnosprawnych* (M. P. z 1997 r. Nr 50, poz. 475) osoby niepełnosprawne mają prawo życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych. Ponadto w dniu 6 września 2012 r. Polska ratyfikowała przyjętą w dniu 13 grudnia 2006 r. przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych *Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2012 r., poz. 1169) zobowiązującą do umożliwienia osobom niepełnosprawnym niezależnego życia i pełnego udziału we wszystkich jego sferach. Oba wymienione dokumenty mają zastosowanie również w odniesieniu do osób pozbawionych wolności oraz środowiska stworzonego w miejscu ich osadzenia. Wobec powyższego wszelkie instytucje państwowe, winny podejmować działania ukierunkowane na urzeczywistnienie praw osób z niepełnosprawnością. Omawiając potrzebę dostosowania jednostek penitencjarnych do potrzeb osób niepełnosprawnych warto także zwrócić uwagę na wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

w Strasburgu z 2006 r. w sprawie *Vincent przeciwko Francji* (6253/03), w którym Trybunał stwierdził naruszenie art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka przez osadzenie więźnia poruszającego się na wózku inwalidzkim w celi, której wyposażenie nie było całkowicie dostosowane do osób niepełnosprawnych oraz której nie był w stanie samodzielnie opuścić. Mając na względzie treść wskazanych aktów prawnych oraz orzecznictwa Trybunału, pracownicy KMP zalecają uwzględnienie konieczności pełnego dostosowania infrastruktury Aresztu do potrzeby osoby z niepełnosprawnością w planowanych remontach i modernizacjach. Do tego czasu zaś – zainstalowanie podłokietników, poręczy i innych udogodnień w łazni, które nie wymagają dużych nakładów finansowych ani pozwolenia na budowę. Powyższe wiąże się z faktem, iż w dniu wizytacji w jednostce przebywał osadzony poruszający się o kulach, który zgłaszał trudności w korzystaniu z kąpeli właśnie ze względu na brak krzeselka i poręczy przy natrysku.

5. Traktowanie

Z obserwacji pracowników KMP oraz rozmów z osadzonymi wynika, że atmosfera panująca w jednostce jest dobra. Osadzeni, z którymi przedstawiciele Mechanizmu przeprowadzali rozmowy w celach mieszkalnych oraz rozmowy indywidualne, bardzo pozytywnie oceniali traktowanie przez funkcjonariuszy zarówno z działu penitencjarnego, terapeutycznego, jak i ochrony. Pojawiały się pojedyncze sygnały dotyczące zwracania się do osadzonych po nazwisku lub *na ty* oraz kilka uwag odnośnie ordynarnego traktowania osadzonych przez jednego oddziałowego³. Należy przypomnieć, że zgodnie z treścią art. 27 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2010 r. Nr 79, poz.523 ze zm.) funkcjonariusze i pracownicy Służby Więziennej w postępowaniu wobec osób pozbawionych wolności są obowiązani w szczególności szanować ich prawa i godność. Na konieczność wykonywania kary pozbawienia wolności z poszanowaniem godności ludzkiej wskazuje również art. 4 k.k.w.

Kontrole osobiste przeprowadzane są w dyżurce oddziałowego, w odpowiednio przygotowanym do tego miejscu (za ścianką, z wykładziną). Z informacji uzyskanej od funkcjonariusza działu ochrony, jak również z rozmów z osadzonymi wynika jednak, że kontrole przeprowadzane są również w poczekalni dla osadzonych, która jest

³ Podczas podsumowania wizytacji wskazano oddziałowego, na którego najczęściej skarżyli się osadzeni. Zastępca dyrektora zobowiązał się zweryfikować przedstawione zarzuty.

monitorowana. Przedstawiciele KMP podkreślają, iż dokonywanie kontroli osobistej w monitorowanym pomieszczeniu stanowi naruszenie prawa osadzonych do intymności. Należy dodać, że wyłączenie kamer na czas przeprowadzania kontroli osobistej osadzonego również nie może być uznane za gwarantujące poszanowanie godności ludzkiej osadzonego w czasie wykonywania tej czynności. Osadzony nie ma bowiem możliwości stwierdzenia, że kamera istotnie jest wyłączona. Podobnie nie ma gwarancji, czy dostęp do podglądu obrazu z kamery mają wyłącznie osoby uprawnione do kontrolowania przebiegu tych czynności. Przedstawiciele Mechanizmu zalecają zatem odstąpienie od dokonywania kontroli w monitorowanym pomieszczeniu bądź zasłanianie kamer podczas tej czynności.

W roku 2013 w jednostce zarejestrowano wpływ 4 skarg osób pozbawionych wolności, a w 2014 r. do dnia wizytacji 8 skarg. Tematyka skarg była różnorodna, dotyczyła m.in. nieprawidłowej opieki lekarskiej, sporządzenie wniosku o wymierzenie kary dyscyplinarnej, nie udzielenia zgody na dodatkowe widzenie. Żadna skarga nie została uznana za zasadną. Ponadto w 2013 r. i 2014 r. wpłynęło 6 pozwów przeciwko jednostce, których przedmiotem było osadzenie w warunkach przeludnienia. Wśród tych spraw 4 postępowania są w toku, natomiast 2 zakończyły się orzeczeniami oddalającymi powództwa.

W okresie od 01.01.2013 r. do dnia wizytacji w jednostce odnotowano 4 zdarzenia nadzwyczajne (2 bójki i 2 pobicia osadzonego).

Z udostępnionego wizytującym zestawienia przypadków autoagresji wynika, że w analizowanym okresie osadzeni w Areszcie dokonali łącznie 14 tego typu zachowań (6 połyków, 2 pocięcia, 4 odmowy przyjęcia posiłku oraz 2 przypalania i zadrapania). Wśród wymienionych zachowań autoagresyjnych 10 zakwalifikowano jako instrumentalne, 4 jako emocjonalne.

W Areszcie Śledczym w Krakowie Podgórzu w analizowanym okresie nie stosowano środków przymusu bezpośredniego.

6. Dyscyplinowanie

Zgodnie z przedstawionymi informacjami od początku roku wymierzono 43 kary dyscyplinarne. W większości przypadków wymierzano naganę (23 przypadki) oraz pozbawienie możliwości otrzymania paczki żywnościowej (7 przypadków). Karę w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej wymierzono 3 razy. W tym samym okresie udzielono łącznie 270 nagród, w tym najczęściej było to zezwolenie na dłuższe widzenie

(119 przypadków⁴), pochwała (60 przypadków), zezwolenie na otrzymanie dodatkowej paczki żywnościowej (24 przypadki). Z kolei w 2013 r. osadzonym udzielono łącznie 1426 nagród oraz wymierzono 217 kar. Powyższe dane wskazują, iż w wizytowanej jednostce osadzeni zdecydowanie częściej są nagradzani niż karani, co przedstawiciele KMP oceniają pozytywnie.

Wątpliwości wizytujących wzbudził sygnał odebrany od jednego z rozmówców, który wskazał, iż w trakcie odbywania kary umieszczenia w celi izolacyjnej nie dostarczano mu korespondencji przychodzącej. Zastępca dyrektora poinformował, iż w Areszcie nie ma ograniczenia odnośnie otrzymywania listów przez osoby przebywające w celi izolacyjnej, zobowiązał się zatem wyjaśnić powyższą kwestię.

Ponadto podczas analizy akt osobowych osadzonych przedstawiciele KMP odnotowali przypadek odstąpienia od udzielenia nagrody osadzonemu, któremu został wypisany wniosek nagrodowy za wykonanie dodatkowych prac porządkowych. Uzasadnieniem powyższej odmowy było **zastrzeżenia wychowawcy do postawy osadzonego**. W ocenie pracowników KMP uzasadnienie to jest zbyt ogólne, wychowawca nie wskazał bowiem konkretnych zachowań osadzonego składających się na ową postawę. Ponadto wniosek nagrodowy został wypisany za konkretne zachowanie, a nie ogólną postawę.

7. Prawo do informacji

Dokumentem regulującym prawa i obowiązki osadzonych w jednostce jest zarządzenie Nr 2/2014 Dyrektora Aresztu Śledczego w Krakowie Podgórz z dnia 24 stycznia 2013 r. w sprawie porządku wewnętrznego. W ocenie przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji przepisy zawarte w przytoczonym akcie sformułowane są klarownie. Do regulaminu dołączona jest również lista adresów następujących instytucji: OISW w Krakowie, CZSW oraz Sądu Okręgowy i Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. W czasie wizytacji kopie porządku wewnętrznego dostępne były dla osadzonych w celach mieszkalnych. Jednostka dysponowała również aktualnymi egzemplarzami kodeksu karnego wykonawczego oraz tłumaczeniami regulaminu organizacyjno-porządkowego odbywania kary pozbawienia wolności na języki obce. Ponadto w bibliotece dostępne były orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

⁴ Łącznie z ulgami.

Z rozmów z personelem i osadzonymi wynika, iż o sposobie rozpatrzenia ich wniosków i próśb dowiadują się ustnie od wychowawców. Nadmienić należy, że zgodnie z regulacją § 9 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 2003 r. w sprawie sposobów załatwiania wniosków, skarg i próśb osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2013 r. poz. 647), organ właściwy do załatwienia wniosku, skargi lub próśby, jest zobowiązany pisemnie zawiadomić zainteresowanego o sposobie ich załatwienia. Wyjątek od zasady pisemności stanowi sytuacja kiedy próśby i wnioski składane są osobiście w swojej sprawie przez osobę osadzoną w zakładzie karnym lub areszcie śledczym i załatwiane bezpośrednio po zgłoszeniu (§ 9 ust 2 ww. rozporządzenia). W związku z powyższym przedstawiciele KMP zalecają stosowanie wskazanych przepisów prawa w zakresie informowania osadzonych o sposobie rozpatrzenia ich próśb.

8. Prawo do kontaktów ze światem zewnętrznym

W wizytowanej jednostce uprawnionymi do korzystania z rozmów telefonicznych są wyłącznie osoby skazane (w dni powszednie od 6.20-19.50 oraz soboty, niedziele i święta od 7.20-18.50). Osoby tymczasowo aresztowane natomiast nie mogą korzystać z aparatów telefonicznych, w tym także w celu skontaktowania się ze swoimi pełnomocnikami. Należy uznać, iż wynikający z art. 217c całkowity zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez tymczasowo aresztowanych stoi w opozycji do zagwarantowanego w art. 215 § 1 k.k.w. tej grupie osadzonych prawa do obrony. Zgodnie z treścią przytoczonego przepisu tymczasowo aresztowany ma prawo do porozumiewania się z obrońcą lub pełnomocnikiem będącym adwokatem albo radcą prawnym podczas nieobecności innych osób oraz korespondencyjnie. Wyjaśnić należy, że korespondencją w rozumieniu art. 8 ust. 1 Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z 1950 r. są różne sposoby komunikowania się, w tym także rozmowa telefoniczna. Wbrew dosłownemu brzmieniu art. 215 k.k.w, przepis ten przyznaje tymczasowo aresztowanemu prawo kontaktowania się z wymienionymi osobami również telefonicznie bądź przy wykorzystaniu innych dostępnych technicznych środków przekazywania informacji. Warto dodać w tym miejscu, iż jeden rozmówca skarżył się na brak możliwości powiadomienia adwokata (bezpośrednio bądź przez wychowawcę) o zmianie miejsca osadzenia (został przetransportowany z AŚ Kraków, przy ul. Montelupich 7 do AŚ Kraków Podgórze), a jak podał, zbliżał się termin ich spotkania.

Podkreślenia wymaga fakt, iż CPT podczas czwartej okresowej wizyty w Polsce w 2009 r. zakwestionował stan prawny w zakresie całkowitego zakazu prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane. Ponadto całkowity zakaz prowadzenia rozmów telefonicznych przez osoby tymczasowo aresztowane stoi w sprzeczności z regułami: 95.3, 98.2 i 99, zawartymi w Rekomendacji Rec (2006)2 Komitetu Ministrów do państw członkowskich Rady Europy w sprawie Europejskich Reguł Więziennych. W powyższej sprawie Rzecznik Praw Obywatelskich skierował wniosek z dnia 15 listopada 2013 r. do Trybunału Konstytucyjnego (nr RPO-742891-VII-720/13/MMa) o stwierdzenie, że art. 217c k.k.w. w zakresie, w jakim wyłącza możliwość telefonicznego porozumiewania się tymczasowo aresztowanego z obrońcą, jest niezgodny z art. 42 ust. 2 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.

Przedstawiciele Mechanizmu zwracają również uwagę na prawo osób tymczasowo aresztowanych, po osadzeniu w areszcie śledczym, do niezwłocznego poinformowania osób bliskich o miejscu ich pobytu na podstawie art. 211 § 2 k.k.w. *Kodeks nie określa formy w jakiej tymczasowo aresztowany może zrealizować to prawo, ale skoro ma ono być zrealizowane bezzwłocznie, osadzony może wybrać najszybszy sposób komunikacji, a administracja aresztu śledczego ma obowiązek mu to umożliwić, nawet na własny koszt. W grę wchodzi przede wszystkim powiadomienie telefoniczne lub depeszą* (S. Lelental, *Kodeks karny wykonawczy. Komentarz*, Warszawa 2010 r.). Z informacji uzyskanej od zastępcy dyrektora wynikało natomiast, że tymczasowo aresztowani mogą jedynie listownie poinformować najbliższych o miejscu swojego pobytu. Zastępca dyrektora zaznaczył jednocześnie, iż w podległej mu jednostce nie spotkał się z sytuacją, aby tymczasowo aresztowany zgłaszał, iż jego rodzina nie wie o miejscu jego pobytu.

Widzenia dla osadzonych odbywają się w środy, czwartki, piątki, niedziele oraz wybrane dni świątecznej⁵. Jednostka dysponuje salą do widzeń w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt, pod nadzorem funkcjonariusza, w której wyodrębniono kącik przeznaczony dla dzieci oraz salą ze stanowiskami do widzeń w sposób uniemożliwiający bezpośredni kontakt. W jednostce zorganizowano również salę do widzeń bez osoby dozorującej, którą wyposażono w stół i tapczan. Z informacji przekazanych przez funkcjonariuszy SW wynika, że sala ta może służyć również do realizacji nagrody przewidzianej w art. 138 § 1 pkt 3 k.k.w.. Należy jednak wskazać, iż wymienione pomieszczenie nie spełnia norm wyposażenia pomieszczenia do odbywania widzeń

⁵ Widzenia **nie** odbywają się w następujące dni świąteczne: 1 stycznia, 6 stycznia, 1 maja, 1 listopada, 11 listopada.

w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej, wskazanych w tabeli 20 załącznika nr 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 października 2003 r. w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz. U. z 2003 r. Nr 186, poz. 1820). Warto zatem dążyć do wyposażenia ww. pomieszczenia zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Ponadto analizując dokumentację wizytujący odnotowali sytuację, gdy osadzonemu odmówiono wpisania dodatkowej osoby - kuzynki na listę odwiedzających ze względu na fakt, iż na liście tej wpisanych było już 5 osób. Dopiero po wykreśleniu jednej osoby z listy osadzony otrzymał zgodę na dopisanie kuzynki. Z relacji zastępcy dyrektora wynika, że w jednostce nie wprowadzono limitu liczby osób odwiedzających danego osadzonego. Zalecono zatem sprawdzenie i wyjaśnienie powyższego przypadku.

9. Prawo do ochrony zdrowia

W skład personelu medycznego zatrudnionego w Areszcie wchodzi: kierownik ambulatorium – lekarz ortopeda (przyjmuje w poniedziałki, wtorki i piątki w godzinach 10.00-14.00), specjalista medycyny rodzinnej (0,5 etatu), psychiatra (0,25 etatu), dermatolog (0,2 etatu), dwóch specjalistów chorób wewnętrznych (0,3 i 0,4 etatu), stomatolog (0,3 etatu) oraz dwie pielęgniarki. Przyjęcia wymienionych wyżej lekarzy odbywają się od poniedziałku do soboty w różnych przedziałach czasowych. W przypadku wystąpienia potrzeby konsultacji lekarzy innych specjalizacji, osadzeni przewożeni są do służby zdrowia poza jednostkę.

W rozmowach z przedstawicielami KMP osadzeni w większości pozytywnie wypowiadali się na temat zapewnionej im w jednostce opieki lekarskiej. Skargi, które zgłaszano w tym zakresie dotyczyły jakości usług stomatologicznych oraz wypymania pacjentów przez stomatologa o przyczynę osadzenia w Areszcie.

Rozmówcy wskazali ponadto, że badania lekarskie odbywają się w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego. Wskazana praktyka, mimo iż zgodna z art. 115 § 7 k.k.w., w ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich jest niezgodna z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W przedmiotowej sprawie Rzecznik wystąpił do Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z dnia 26 lutego 2014 r. (sygn. akt K 22/10) Trybunał podzielił wątpliwości Rzecznika orzekając, że art. 115 § 7 zdanie pierwsze k.k.w. przez to, że nakazuje obecność funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego podczas udzielania świadczenia zdrowotnego:

a. również osobom pozbawionym wolności, co do których nie jest to konieczne,

b. nie określa przesłanek uzasadniających odstąpienie od tego nakazu jest niezgodny z art. 47 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Standardy międzynarodowe także zawierają zalecenie, aby poufność badań lekarskich przeprowadzanych w zakładzie karnym była zagwarantowana i respektowana na takich samych zasadach jak w powszechnym systemie opieki zdrowotnej (art. 13 Rekomendacji Nr R (98)7 Komitetu Ministrów Rady Europy dla państw członkowskich dotyczące etycznych i organizacyjnych aspektów opieki zdrowotnej w więzieniu). Wizytujący zalecają zatem zaprzestanie przeprowadzania badań lekarskich w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego, chyba, że lekarz zgłosi taką potrzebę.

W czasie wizytacji przedstawiciele KMP stwierdzili także nieprawidłowości w zakresie rozmieszczenia osadzonych polegające na zakwaterowaniu w izbie chorych osadzonych zdrowych. W opinii pracowników Mechanizmu takie rozwiązanie należy uznać za niedopuszczalne z uwagi na przeznaczenie izb chorych i wymóg ich natychmiastowej dostępności w przypadku zaistnienia szczególnych okoliczności, tj. chorób osadzonych. Wykorzystywanie izby chorych na potrzeby kwaterowania osadzonych zdrowych oznacza z jednej strony, że w przypadku zachorowania, pacjent nie będzie odseparowany od pozostałych osób i nie będzie przebywał w warunkach sprzyjających zdrowieniu, a z drugiej też, że osoby zdrowe zakwaterowane w izbie chorych będą przenoszone co jakiś czas do innych pomieszczeń, co z kolei naraża je na przedmiotowe, niewłaściwe traktowanie i dyskomfort związany z częstszymi od innych osadzonych przenosinami.

10. Oddziaływania kulturalno-oświatowe i sportowe

Zaplecze do zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych stanowi 1 świetlica (dla oddziału I i II wyposażona wyłącznie w stół do tenisa stołowego), kaplica (wykorzystywana również jako sala do spotkań o charakterze kulturalnym), część korytarza oddziału III oraz pole spacerowe z tablicą do koszykówki. Osadzeni mają możliwość korzystania z wypożyczalni książek (5791 pozycji) i gier świetlicowych, a także uczestniczenia w konkursach organizowanych w jednostce oraz ogólnopolskich przeglądach twórczości więziennej. W radiowęźle, poza ogólnopolskimi rozgłośniami radiowymi, emitowane są cykliczne audycje własne wychowawców np. „Dlaczego warto czytać?”, „System dozoru elektronicznego”, „Kto może otrzymać zasiłek?”, „Bezdomność”, „Agresja w grach komputerowych”. Warto podkreślić w tym miejscu, iż

rozmówcy szczególnie pozytywnie ocenili dostęp do aktualnej prasy – codziennie do oddziałów mieszkalnych dostarczana jest Gazeta Krakowska i Dziennik Polski.

Z informacji uzyskanej od personelu Aresztu wynika, że na terenie jednostki regularnie organizowane są projekcje filmów (dla tymczasowo aresztowanych), spotkania biblijne oraz warsztaty plastyczne (robienie biżuterii). Ponadto realizowane są pojedyncze przedsięwzięcia takie jak koncerty (np. Koncert „4B” Piotr Stępiak, koncert religijny) czy wystawy (np. Wystawa Auschwitz Birkenau). Niektórzy skazani ponadto korzystają z zajęć kulturalno-oświatowych i sportowych poza jednostką tj. w trybie art. 91 pkt 4 k.k.w. (21 osób na dzień wizytacji). Dla wskazanej grupy organizowane są m.in. wyjazdy na koncerty, do kina, domów kultury, schroniska dla zwierząt, zwiedzanie zabytków i muzeów, uczestniczenie w nabożeństwach religijnych, akcjach sprzątania świata, rozgrywki sportowe w salach gimnastycznych i na boiskach szkolnych (w czwartki), wyjścia na basen do Klubu sportowego „Korona” (we wtorki). Warto wspomnieć, iż - wg informacji podanej przez kadrę AŚ - w 2013 r. dyrektor udzielił 457 zezwoleń na udział osadzonych w zajęciach kulturalno-oświatowych oraz 274 zezwoleń na udział w zajęciach sportowych poza aresztem, natomiast w 2014 r. do dnia wizytacji w sumie wydał 151 takich przepustek.

Ponadto programy resocjalizacyjne realizowane w jednostce np. *Sonar*⁶, *Duet*⁷, *Stop agresji*⁸, *Zielone Podgórze*⁹ obejmowały w 2013 r. 152 osadzonych i dotyczyły m.in. profilaktyki uzależnień, przeciwdziałania przemocy, kształtowania postaw społecznych. W 2014 r. zrealizowano 4 programy readaptacji społecznej (po jednej edycji programów: *Abstynent*, *Rekreacja ruchowa*, *Gdybyśmy o nich nie pamiętali*¹⁰ oraz *Stop agresji*), w których w sumie uczestniczyło 30 osadzonych.

Przedstawiciele KMP pozytywnie oceniają ofertę zajęć k-o organizowanych w jednostce, szczególnie fakt uwzględniania osób tymczasowo aresztowanych w niektórych z powyższych propozycji. Niemniej jednak należy stale dążyć do zwiększania oferty zajęć dla osadzonych prowadzonych poza celą mieszkalną, zgodnie bowiem z zaleceniami CPT, zarówno skazanym, jak i tymczasowo aresztowanym należy

⁶ Program profilaktyki HIV/AIDS i narkomanii realizowany we współpracy z Centrum Profilaktyki i Edukacji Społecznej Parasol.

⁷ Program readaptacji społecznej skazanych poprzez pracę z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie realizowany wspólnie z Domem Pomocy Społecznej w Krakowie, przy ul. Łanowej.

⁸ Program realizowany w oparciu o metodę Treningu Zastępowania Agresji.

⁹ Program edukacyjny, proekologiczny realizowany we współpracy z Krakowskim Towarzystwem Opieki nad Zwierzętami.

¹⁰ Program edukacyjny, historyczny realizowany we współpracy z Międzynarodowym Centrum Edukacji o Auschwitz i Holocaustie.

zapewnić możliwość spędzania rozsądnej części dnia (osiem godzin lub więcej) poza swoimi celami, zaangażowanej w celowe zajęcia o różnym charakterze¹¹.

11. Oddziaływania terapeutyczne

Jak już wspomniano w ramach Aresztu funkcjonuje oddział terapeutyczny dla osób uzależnionych od alkoholu. Liczba miejsc w oddziale terapeutycznym wynosi 49, jednakże stan faktyczny osadzonych w dniu wizytacji wynosił 52 skazanych. Zgodnie z uzyskanymi informacjami program terapeutyczny opiera się na koncepcji psychologicznych mechanizmów uzależnienia prof. Mellibrudy oraz minesockim modelu leczenia uzależnienia. Program ten realizowany jest przez wykwalifikowaną kadrę terapeutów uzależnień i psychoterapeutów (7 osób). Podczas rozmów z osadzonymi przedstawiciele KMP odebrali pozytywne opinie na temat pracy terapeutów.

Według informacji uzyskanej od kierownika działu terapeutycznego wynika, że w bieżącym roku podległy mu personel będzie miał zapewnione spotkania superwizyjne, jednakże nie będą one miały charakteru stałego i cyklicznego, a jest to konieczne w pracy terapeutycznej. Ponadto zarówno z rozmów z pracownikami, jak i skazanymi wynika, że mankamentami omawianego oddziału są: niewystarczająca baza lokalowa do zajęć terapeutycznych (trzy niewielkie sale terapeutyczne pełniące równocześnie rolę gabinetów terapeutycznych) oraz kilkunastoosobowe cele, w których osadzonym trudno jest wykonywać zadania/prace wynikające z indywidualnego programu terapeutycznego.

12. Zatrudnienie oraz nauczanie

Według danych na dzień 18 marca 2014 r. w jednostce zatrudnionych było 54 osadzonych, w tym 21 osadzonych zatrudnionych odpłatnie (wyłącznie na terenie Aresztu), 22 osób zatrudnionych nieodpłatnie na terenie jednostki (np. jako fryzjer, sprzątający oddziały, pomocnik w bibliotece) oraz 11 skazanych zatrudnionych nieodpłatnie poza Aresztem (w DPS w Krakowie przy ul. Łanowej 43, *dane usunięto*). Zatrudnienie nieodpłatne odbywa się wyłącznie w ramach 90 godzin.

W Areszcie odbywają się szkolenia w formie kursów aktywizacji zawodowej, ale adresowane są tylko do skazanych. W 2013 r. zorganizowano 7 takich kursów m.in. kurs kucharza małej gastronomii, magazyniera, brukarza, płytkarza, w których wzięło łącznie

¹¹Por. § 84 Report to the Polish Government on the visit to Poland carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 26 November to 8 December 2009 CPT/Inf (2011) 20.

udział 86 osadzonych. W bieżącym roku zaplanowano 3 szkolenia: 2 edycje kursu technologa robót wykończeniowych oraz 1 edycję kursu brukarza.

13. Prawo do praktyk religijnych

Opiekę duszpasterską nad osadzonymi sprawuje kapelan rzymskokatolicki, który odprawia dwie msze św. w każdą niedzielę i święta – dla skazanych i tymczasowo aresztowanych. Ponadto organizuje inne nabożeństwa (drogę krzyżową, nabożeństwo różańcowe, procesje Bożego Ciała poza jednostką), udziela posług indywidualnych oraz uczestniczy w wielu innych przedsięwzięciach dla osadzonych np. spotkaniach wigilijnych, przedstawieniach teatralnych z udziałem osadzonych, wyjazdach wakacyjnych dla dzieci skazanych.

Z informacji przedstawionej wizytującym wynika ponadto, że w jednostce organizowane są również spotkania z przedstawicielami Świadców Jehowy oraz Międzynarodowego Stowarzyszenia Gedeonitów.

Osadzeni, z którymi przeprowadzono rozmowy nie zgłaszali uwag odnośnie realizacji tego prawa w jednostce.

14. Zalecenia

Na podstawie art. 19 *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania*, przedstawiciele Krajowego Mechanizmu Prewencji zalecają:

I. Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Krakowie Podgórzu:

1. zweryfikowanie sygnałów dotyczących nieprawidłowego odnoszenia się funkcjonariuszy działu ochrony do osadzonych;
2. zaprzestanie przeprowadzania badań lekarskich w obecności funkcjonariusza niewykonującego zawodu medycznego;
3. zaprzestanie przeprowadzania kontroli osobistych w monitorowanym pomieszczeniu;
4. zmianę sposobu informowania osadzonych o sposobach załatwiania ich próśb i wniosków;
5. kontynuowanie pełnej zabudowy kąpoków sanitarnych w celach;
6. zamontowanie przesłony w kąpoku sanitarnym celi izolacyjnej;
7. zapewnienie odpowiednich warunków sanitarnych w celach kilkunastoosobowych;

8. zapewnienie psychologom i terapeutom regularnej superwizji;
9. objęcie ofertą szkoleniową większą liczbę funkcjonariuszy działów penitencjarnego i ochrony (pkt 3 niniejszego Raportu);
10. kontynuowanie wyposażania cel w łóżka piętrowe z zabezpieczeniami i drabinkami umożliwiającymi wejście na górny poziom;
11. wymianę wyeksploatowanego sprzętu kwaterunkowego w celach mieszkalnych zgodnie z planem inwestycyjnym;
12. sukcesywne odnawianie cel mieszkalnych, szczególnie w oddziale III;
13. zdemontowanie krat kosзовych w celach;
14. zapewnienie osadzonym dostępu do naturalnego oświetlenia w celach;
15. poprawienie warunków odbywania spaceru;
16. zwiększenie częstotliwości kąpieli dla osadzonych;
17. wykorzystywane izby chorych zgodnie z przeznaczeniem;
18. pełne dostosowanie infrastruktury jednostki do potrzeb osób niepełnosprawnych w planowanych remontach i modernizacjach;
19. wyposażenie pomieszczenia do widzeń w oddzielnym pomieszczeniu, bez osoby dozorującej zgodnie z obowiązującymi przepisami.

II. Dyrektorowi Okręgowemu Służby Więziennej w Krakowie:

1. przekazanie środków finansowych na realizację zaleceń nr 5,8,10-12,18-19.

Ponadto przedstawiciele KMP proszą o przedstawienie wyników działań podjętych przez zastępcę dyrektora w związku z wątpliwościami przedstawionymi podczas podsumowania wizytacji pracowników Mechanizmu, dotyczącymi: skarg na ordynarne zachowanie wskazanego oddziałowego (pkt 5 Raportu), niedostarczanie korespondencji przychodzącej osobom umieszczonym w celi izolacyjnej (pkt 6 Raportu) oraz limitu osób wpisywanych na listę odwiedzających (pkt 8 Raportu).

Opracowała: Karolina Goral